

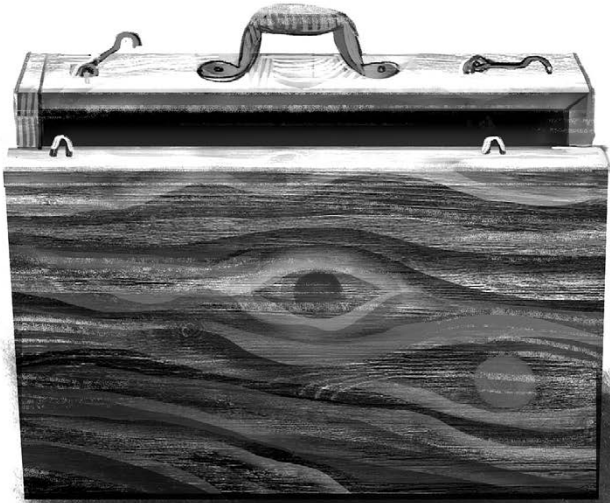
—
Algimantas Čekuolis

Teisuolių vakarienė

*Ketrios naujos apysakos
apie realius įvykius ir
„Legionierius“*

Alma littera

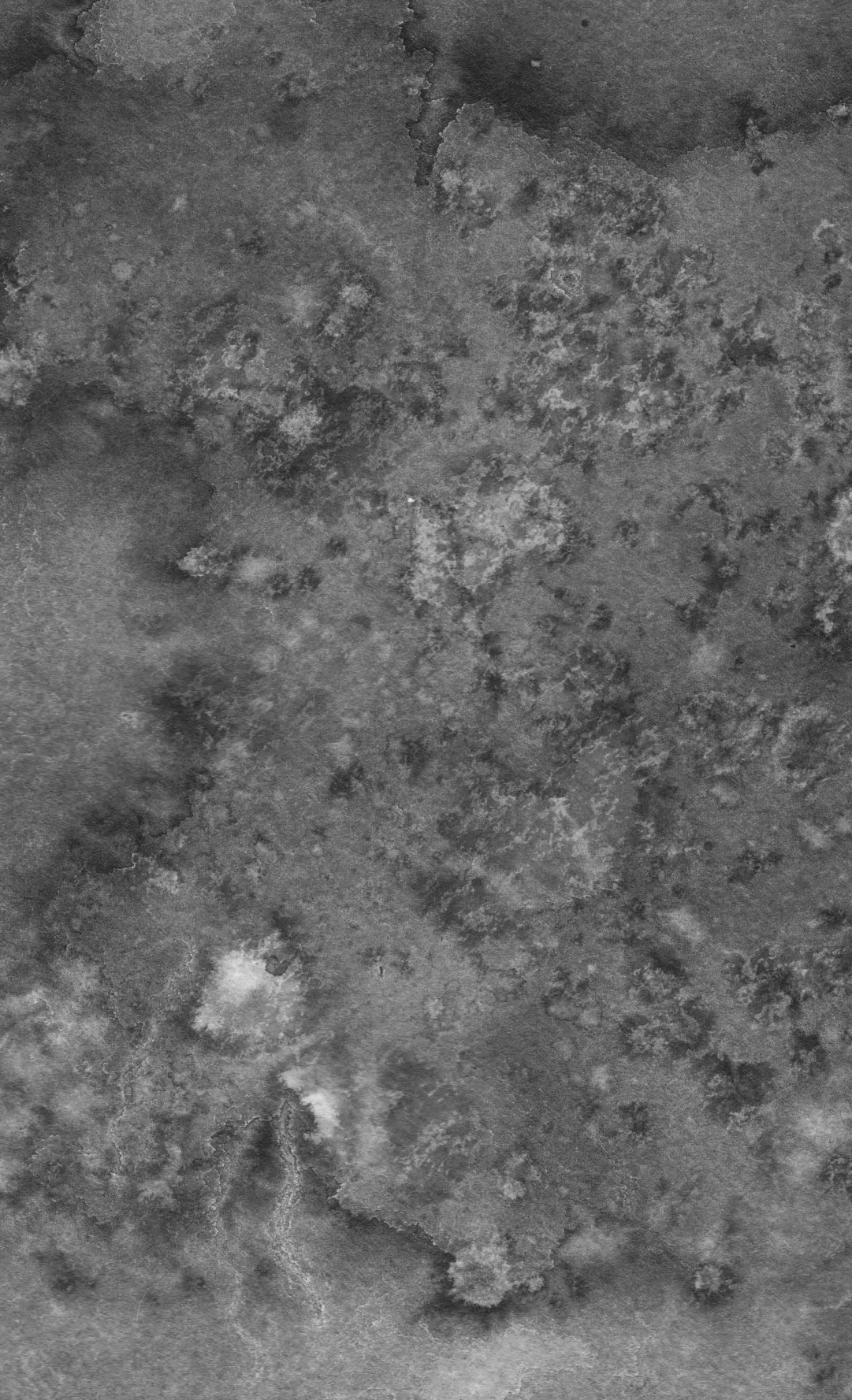

—
Šamanas
Apysaka

Rugailio Talačkos vos neišmetė iš Kauno kunigų seminarijos, kai paaiškėjo, kad jis neturi krikščioniško vardo. Teko skubiai grįžti į savo parapiją ir klebono prašyti sutvirtinimo sakramento. Klebonas nustebo, kad jaunas vyras turi pagonišką lietuvišką vardą, bet neturi nei katalikiško, nei „birmavonės“ vardo, bet viską sutvarkė, ir Rugailis tapo Jurgiu. Rugailio tėvams, sodiečiams iš Radviliškio rajono, niekas nebuvo pataręs krikštyti kūdikio dviem vardais.

Tačiau seminarijoje į Rugailį, dabar jau ir Jurgį, vis tiek buvo žiūrima kreiva akimi, mat jis delės pristatyti pažymą apie bažnytinę tėvų santuoką. Civilinės santuokos Bažnyčia nepripažino, taip gyvenančius laikė susidėjėliais, o jų vaikus pavainikiais. Storžieviškesni klebonai nesivaržydami ir „benkartais“ pavadindavo. Gerai dar, kad ne iš sakyklos.

Jurgis Rugailis labai norėjo tapti kunigu – ir geru kunigu. Kitokio savo gyvenimo neįsivaizdavo. Bet gėdijosi paprašyti motiną ir tėvą nueiti į bažnyčią ir susituokti.

Viskas išsprendė savaime.

Susirgo motina. Antrakursiui Jurgiui buvo leista ją aplankyti. Namie, mokykloje, jo bendraklasiai surengė atsiminimų vakarą su šokiais. Jurgis irgi nuėjo, irgi šoko. Kažkas apie tai pašnabždėjo dėstytojams Kaune. Kai Jurgis grįžo į seminariją, jam buvo pranešta, kad yra išbrauktas iš sąrašų.

Į mažą tėvo iš medinių lentučių sukaltą lagaminėlį aprintais kampais, labai patogų, nes galėjai ant jo ir pasėdėti, susidėjo savo daiktus, ir pirmiausia – ilgą iki žemės susagstomą sutaną. Labai jam ji patiko. Tik pavilkėti nespėjo, antrame kurse dar nepriklausė. Kaune sėdo į Radviliškio autobusą.

Tėvai niekada jo dėl nieko nebardavo. Nei pyko, nei klausinėjo ir dabar. Matė, kad vaikis ir taip sukrėstas iki širdies gelmių.

Jurgis pradėjo dairytis: o kaip elgiasi žmonės, praradę žemę po kojomis? Jam pasakė, kad Vilniuje, Kaune ir net Radviliškyje yra kontorų, kurios siūlo darbą užsienyje ir viską sutvarko. Nuvažiavo. Susirado. Pasikalbėjo. Jam išaiškino, kad darbo geriausia ieškotis Lotynų Amerikoje. Įsileidžia lengvai, nereikia vizų, lietuvius pažįsta ir vertina. O įdomiausias iš visų tai Ekvadoras.

– Visai kaip Amerika. Ir pinigai tie patys. Šalis apžergusi ekvatorių, todėl taip vadinasi. Visko yra – nuo amžinojo sniego kalnuose iki džunglių. Amazonės upė iš ten išteka.

Maža liesutė įdarbinimo įstaigos panelė nušašusia panose bėrė žodžius nesustodama ir nežiūrėdama į pašnekovą. Už konsultaciją ir adresų sąrašą paprašė sumokėti keturiasdešimt dolerių.

Pasirinkimo nebuvo.

Pinigų kelionei Jurgis paprašė tėvų. Su jais apvažiavo visus pusbrolius, žadėdamas gražinti, iš Ekvadoro atsiųsti.

Į Ekvadoro miestą Kitą atskrido per Varšuvą be jokio vargo. Anglų kalbos mokytojas vidurinėje buvo reiklus. Ir seminarijoje anglų mokėsi, ir lotynų kalba buvo kasdien. Ispanų kalbos Jurgis nutarė mokytis skaitydamas užrašus virš parduotuvių ir plakatus.

Iš Kito lėktuvu nuskrido į Gvajakilį. „Didžiausias Ekvadoro uostas. Ten visas veiksmas“, – aiškino panytė Radviliškyje taip išdidžiai, tarsi pati būtų visą pasaulį apvažiavusi.

Pirmoji įdarbinimo kontora buvo netoli oro uosto. Čia vyrukas, pusėtinai kalbantis angliškai, pirmiausia pareikalavo susimokėti už konsultaciją. Tada davė sąrašą įmonių, samdančių

darbo jėgą. Nužvelgęs keistuolį su sutana ir mediniu lagaminėliu išpėjo, kad darbo galima gauti tik statybose ir žemės ūkyje.

Statybų rajonas buvo Gvajakilio pakraštyje. Jurgis kontoroje paliko paskutinius pinigų, tad į kelią leidosi pėsčiomis. Pastebėjo, kad į jo sutaną ir savadarbį lagaminėlį praeiviai žiūri smalsiai. Dvi skarelėmis apsigobusios moterys pamačiusios Jurgį sustojo ir nulenkę galvas:

– *Bendiga, padre!*¹

Jis ištiesė dešinę, padarė kryžiaus ženklą ir palaimino lotyniškai.

Moteriškės nušvito:

– Lotyniškai?!

Kai popiežius Jonas Paulius II ir Antrasis visuotinis katalikų bažnyčios susirinkimas davė bažnyčioms nurodymą vartoti vietines kalbas, vyresni žmonės, išaugę su liturgine lotynų kalba, į naująją tvarką žiūrėjo beveik kaip į ereziją.

Jis dar buvo plente, kai prie jo sustojo automobilis. Ponas ir ponija.

– *Usted va lechos, padre?* – paklausė. Kai pamatė, kad žmogus nesupranta, pakartojo angliškai: – Ar toli, padre, einate?

Jurgis pasakė statybų rajono pavadinimą.

– Sėskite, nuvešim.

Atvežė, nors patiems teko išsukti iš kelio.

Statybų zona buvo aptverta. Sargybinis būdelėje ilgai negalėjo suprasti, ko tas kunigas nori. Paskui ėmė mosuoti rankomis:

– *Oi no trabacho. Todai not vork, not vork.*²

Gal penki vyrai, rūkantys ant griovio krašto, atsikėlė ir sustojo Jurgiui už nugaros. Ar tik tas kunigėlis nesugalvojo liūti be eilės?

Grįžtant į miestą Jurgiui teko ilgai stabdyti pakeleivingas mašinas, kol vienas vairuotojas sutiko pavėžėti. Važiuojant Jur-

---

¹ Palaimink, tėve! (Ispan.)

² Šiandien darbo nėra (isp., angl.).

gis angliškai ir lotyniškai mėgino paaiškinti žmogui, kad ieško darbo. Gal tas žino kokį?

Pagaliau supratęs, ko sutanotas svetimšalis nori, vairuotojas nusikvatojo:

– *No no, el padre. No ai trabacho.*¹

Jurgis išlipo centre, prie kitos tarpininkų kontoros.

Buvo pasiutusiai karšta. Ne be reikalo vadinasi „ekvatorius“, Žemės pusiaujas. Danguje anei debesėlio. Išgaubta mėlynė. Aukštai virš galvos palmės šiureno karūnomis, bet šešėlių nemetė. Tolumoje buvo kita mėlynė, tamsi – Gvajakilio įlanka, žalios ją supančios kalvos, vos įžiūrimi laivai.

Bet grožybės Jurgio nedomino. Jis labai norėjo gerti.

Kitapus vielinio tinklo tvoros basas žmogus trumpomis šlapiomis kelnėmis laistė žolę. Jurgis pripuolė prie vandens kolonėlės. Bet laistymo vanduo bjauriai dvokė.

Trumpakelnis padėjo žarnagalį ant žemės, priėjo, ištraukęs iš kišenės plokščią buteliuką padavė Jurgiui. Tas pauostė, paragavo – vanduo. Nušluostyti butelio gurklį būtų buvę nemandagu. Jurgis išgėrė beveik viską, pro plyšį tvoroje grąžino butelį savininkui ir pasimeldė už jį. Trumpakelnis tik galva linktelėjo.

Turbūt tai buvo miesto centras. Aplink virė gyvenimas. Vaikščiojo žmonės, vedžiojo vaikus. Ir porom, ir po tris, po keturis. Parduotuvių vitrinos ir durys buvo nušveistos kaip veidrodžiai. Kavinių staliukai ir kėdės užėmė didumą šaligatvių.

Kiek daug tie ekvadoriečiai valgo!

Ir šaligatviu eidami, ir kirsdami gatvę. Eina apsikabinusi pora – ir abu valgo. Už tviskančių durų irgi visi. Antrame kavinių aukšte valgo taip pat.

Jurgis prisišliejo prie sienos atsipūsti. Čia pat, prie vienakojų staliuko, labai graži ponia valgė dar gražesnę bandelę. Bandelė cinamonu apibarstyta. Virta dešrytė joje. Bandutė ten, kur reikia, parudavusi, kur reikia – balta kaip pakinkliai. Ponia labai elegantiškai užgeria balinta kava. Labai skanus derinys.

---

¹ Ne ne, tėve. Nėra darbo (isp.).

Jurgis pats nepastebėjo, kad spokso kaip teliukas į pienininkę. O ponia pastebėjo. Moteris jautrios žvilgsniams.

– *Tienes ambre?*¹ – paklausė pirštu rodydama sau į burną.

Jurgis sulinksėjo taip, tarsi galva būtų ant spyruoklės.

Moteris atkišo prakąstą bandelę, ištepliotą lūpdažiu. Pastūmė jam kavą, atsistojo ir nuėjo. Jurgis dviem kėšniais prarijo bandelę. O moteris tuoj grįžo. Atnešė sumuštinį su kumpiu ir baltos kavos.

Geraširdė.

Moterims pavojinga pasiduoti emocijoms. Ypač pavojinga gailėti vyro. Bet kokio vyro. Moteris gali net išgalvoti pasaulį, kuriame jos globa – būtina.

Jurgis atsiduso. Atrodo, iš bado ir troškulio jis nemirs.

Apėjęs dar kelias įdarbinimo kontorą suprato, kad jeigu ką ir ras, tai tik žemės ūkyje. Bet važiuoti teks pakeleivingomis mašinomis. Nes neturėjo nė grašio.

Toli už miesto rado vietą, kur žmonės, apie šimtas vyrų, laukė gailėstingų vairuotojų. Kai sustodavo kokia mašina, visi puldavo prie jos debesiu, vienas per kitą.

Jurgis suprato, kad reikia šlietis prie moterų. Jų čia irgi buvo keliolika, ir pusnuogių, ir apsirengusių.

Sustojo ilgas juodas mercedesas. Atsidarė langas, ir kelios mergaitiškos rankos pamojo būtent jam. Sėsdamasis mašinos Jurgis girdėjo pasiliekančių moterų riksmus ir vaitojimą.

Trys mergaičiukės mašinoje – dvi priekyje, dar viena šalia Jurgio – tyliai sėdėjo gal tik kelias sekundes. Paskui viena per kitą ėmė šaukti ir mostais pasakoti, kad važiuoja į *rančo*² pas *tia*³, kad ten yra mažų *kabajos*⁴ ir netgi prijaukintas *siguenja*⁵, ir didelė *kaskada*⁶, ir kad su padre, kunigu, jos dar niekada nevažiavo.

¹ Tu alkanas? (Isp.)

² Rančą (isp.).

³ Tetą (isp.).

⁴ Arklių (isp.).

⁵ Gandras (isp.).

⁶ Krioklys (isp.).

Per rankas ėmė keliauti padėklas su kava ir sausainiais, panytės tarškėjo visą laiką.

Staiga Jurgis veidu trenkėsi į padėklą su užkandžiais, sucypė automobilio stabdžiai, ir jie ėmė lėkti kažkur žemyn.

Kai Jurgis atsipeikėjo ir pradėjo grabalioti aplink, suprato, kad guli tamsoje, sumaitotoje mašinoje. Pažvelgė pro išlūžusias duris – klaidžiojančių žiburių šviesoje šmėkščiojo kažkokios figūros. Jurgiui dingtelėjo, kad vaidenasi, nes figūros buvo su ragais ar maišais ant galvų. Švystelėjus prožektoriumi, šalia pamatė merginos galvą, ji buvo nenatūraliai pasukta, negyvos akys plačiai atmerktos.

Kita mergina buvo sėdynės priplota prie vairo, jos kaimynė bejėgiškai pakibusi ant diržų, pusiau išlindusi iš mašinos. Regis, ji dar kvėpavo, gal net bandė kažką sakyti, bet vienas raguotasis prišokęs kirto kirviu jai per pakaušį, paskui dar kartą. Ilga liesa ranka sugriebė abiejų merginų rankines, pasirausęs iš vienos ištraukė storai prikimštą piniginę.

Jurgis sukandęs dantis išropojo iš mašinos ir jos priedangoje suklupęs ant žemės ėmė vien lūpomis kalbėti maldą: „O Clementissime Jesu, amator animarum, obsecro Te per agoniam cordis Tui sanctissimi, et per dolores Matris Tuae immaculatae, lava in sanguine Tuo...“¹

Antrame seminarijos kurse tos maldelės už mirusiųosius dar nesimokė, bet Jurgiui patiko jos žodžiai. Kelis kartus perskaitė ir be vargo išmoko atmintinai.

Vienas raguotasis suriko:

– *Mira! Esta vivo! Nos vivo!*²

– *Dehe lo para la polisia!*³ – numojo ranka kitas.

Priėjo prie nustėrusio Jurgio, sugriebęs pakėlė už plaukų,

---

¹ Maloningasis Jėzau, sielų mylėtojai, meldžiu Tave dėl Tavo švenčiausiosios širdies agonijos ir Tavo nekaltosios Motinos sopulių, nuplauk savo krauju viso pasaulio nusidėjėlius, kurie dabar kenčia agoniją... (lot.)

² Žiūrėk! Tas dar gyvas! Jis mus matė! (Isp.)

³ Palik jį policijai! (Isp.)

apgrabinėjo, pasiėmė piniginę su dokumentais ir dingo kartu su kitais.

Tropikų žvaigždžių fone Jurgis dar ilgai kalbėjo maldą žegnodamasis ir žegnodamas tris bebalses merginas.

Negalėjo sugalvoti, ką daugiau galėtų dėl jų padaryti.

Kažkur aukštai driekėsi dangus ir plentas.

Sustojo automobilis.

– *Venga!*¹ – iš viršaus pašaukė šiurkštus balsas.

Jurgis nieko gero nesitikėjo. Neatsakė, nežinojo, ką daryti.

Iš mašinos iššoko stambus lyg lokys žmogėnas, pro dygius krūmus nučiuožė šlaitu žemyn, čiupo Jurgį per juosmenį kaip neklusnų paršelį, su juo po pažastimi vėl užropojo į plentą, įstūmė Jurgį į mašiną, įmetė jo lentučių lagaminėlį, užtrenkė dureles, ir mašina visu greičiu nudūmė keliu, vedančiu į Gvajakilį.

Jurgis, bandydamas susigaudyti, nuo ko jie bėga, apsičiupinėjo galvą. Ji jam pasirodė kaip suaižytas kiaušinis.

Atsiduso ir prarado sąmonę.

Pabudo įdienojus. Suprato, kad yra nupraustas, galva ap-tvarstyta, veidas išteptas kažin kokiais aitriais tepalais ir kad negali pajudėti. Jį atvežęs žmogus pasirodė tik kitą dieną. Jis buvo vardu Gonzalas, galva apvali kaip futbolo kamuolys. Su saviškiais kalbėjo Jurgiui nesuprantama kalba. Tik vėliau suži-nojo, kad jį išgelbėjo kečujų genties indėnas.

– *Por ke?*² – paklausė jau paskiau, kai pramoko jų kalbos.

– *Icos de puta madre. Venesolanos*³, – nusikeikė indėnas. –

Daugiau gyvų ten buvo?

Jurgis papurtė galvą.

– Taip ir maniau! Tu jiems padėti jau negalėjai.

– O ką policija? – paklausė Jurgis.

Pasirodo, policija būtų apsidžiaugusi jį ten pamačiusi. Ir tuoj pat būtų nudėjusi, tada ištrimitavusi spaudoje: „Policija

¹ Ateik! (Isp.)

² Kodėl? (Isp.)

³ Ispaniškas keiksmazodis Venesuelos banditų adresu.

likvidavo pavojingą banditų gaują. Jos vadeiva, kunigu apsime-
tęs *gringo*¹, priešinosi ir buvo nušautas.“

– Tie *venesolanos* tykojo pasaloje?

– Ne. Ten posūkis ir kelias eina žemyn. Ant asfalto jie papylė
alyvos. Profesionalai.

– O kodėl mane ištraukei? – pakartojo klausimą Jurgis. –
Tave galėjo nudėti arba vieni, arba kiti.

– Man patiko tavo drabužis, – indėno veide nebuvo galima
išskaityti, ar jis juokauja, ar tyčiojasi.

Po dviejų savaitių Jurgiui buvo leista išeiti į gatvę. Sutana
pabuvojo valykloje, buvo gražiai suadyta. Sagos – burbuliukai,
mylinčių Jurgio motinos rankų pagamintos iš juodų siūlų, irgi
buvo savo vietose.

Vieną naktį pajuto, kad kažkas guli greta. Palietė – moteriš-
kas kūnas. Atpažino Luizą, vyresniąją Gonzalo dukrą.

– Ką tu darai?! Negalima! – bandė priešintis.

Juk davė įžadus!

Luiza dviem pirštais užspaudė jam burną.

– Patylėk! Atėjau tavęs gydyti. Ir pagydysiu.

Jurgis raitėsi kaip ungurys, bet Luiza žinojo, kaip ir ką dary-
ti. Jurgis inkštė, bet vis tyliau, paskui visa gerkle suriko:

– A-a-a-a-a!!!

Rytą prie lovos priėjo Luizos motina. Jodvi kažką pašnekėjo
kečia kalba. Motina juos peržegnojo.

Jurgis nenumanė, kokia malda čia galėtų padėti, tad tik per-
sižegnojo.

– Tu Gonzalo duktė? – paklausė merginos, kai jos motina
išėjo.

– Taip. Ne! Nežinau. Čia niekas nesiaiškina. Nekreipia į tai
dėmesio. Kartais motinos žino, kas tėvas, kartais abejoja. Jeigu
gims pailgo veido šviesiaodis, žinosiu, kad tavo.

– Bet jūs krikščionys?

---

¹ Užsienietis.

– Taip. Katalikai. Net didesni krikščionys negu jūs, gringai.

– Tai kur jūsų bažnyčios?

– Čia mūsų bažnyčia. Šitas namas ir šitas kluonas. Bažnyčia – tai mūsų šeima. Keliasdešimt tūkstančių tokių šeimų.

Luiza mokėsi universitete, tik Jurgis taip ir nesuprato, baigė jį ar ne. Buvo už jį kiek vyresnė ir truputį apvalesnė negu jo tetos Lietuvoje.

Jurgis matė, kad Luiza pasiryžusi jį globoti.

– Netrukus vyks ceremonija. Pamaldos, kaip tu pasakytum. Galėsi pats nuspręsti, kur yra tikroji krikščionybė.

Ypatingo pasirengimo ceremonijai nebuvo. Vyrai parnešė kelis ryšuliukus šventojo augalo – svaigiojo kvaitulio – žievės, kitokių augalų. Atėjo kaimynai – ir indėnai, ir kreolai. Gonzalas kažkur sužvejojęs atsivedė grupelę amerikiečių ir europiečių studentų. Kluone ant cementinių grindų iš plytų padarė du aptvarus laužams. Malkos buvo sausos, spragsėjo linksmi. Ant abiejų laužų pastatė po paprastą virtuvinį puodą, į juos sudėjo atvežtus iš miško žalėsius, užpylė vandeniu. Maišydami virė ajahuaską¹.

Vadovavo Luiza. Visų paprašė galvoti tik apie save. Ji ir jos padėjėjai maišė viralą mediniais samčiais, rūkė kažkokius juodus cigarus, bet dūmų į plaučius netraukė, pūtė į puodus. Ir burtažodžius kalbėjo vien puodams.

Viešpatavo rimtis ir visiška tylą.

Kai viralas tapo šviesiai rudos spalvos, Luiza jį du kartus perkošė ir išpilstė į puodukus. Ispaniškai ir angliškai paprašė lukterti, kol atauš, paskui gerti mažais gurkšneliais. Įspėjo, kad dauguma dalyvių, ypač naujokai, gali susivemti. Visiems buvo išdalyti plastikiniai puodeliai ir popieriniai rankšluostėliai. Luiza paprašė kiekvieno į kitus nekreipti dėmesio, susitelkti tik į save ir nesivaržyti. Taip mūsų kūnas švarinasi, pasakė ji, atsi-

¹ Ajahuaska (isp. *ayahuasca* (dvasių liana): *aya* – dvasia, *waska* – liana) – haliucinogeninis gėrimas, gaminamas iš svaigiojo kvaitulio lianų ir kitų psichoaktyvių savybių turinčių augalų.

krato cukraus, druskos, alkoholio, aštrių prieskonių, riebalų ir kofeino pertekliaus, vaisių, tokių kaip citrinos, rūgštis. Viso to, kas mūsų kūne susikaupė per ilgus metus ir žalojo mus.

Luiza buvo įspėjusi, kad dalyviai prieš ceremoniją, per ją ir po jos privalo susilaikyti nuo sekso. Paaiškino, kad lauke prie pašiūrės sienų įrengta keliolika laikinų tupyklų.

– Nes mūsų kūnai apsidžiaugs proga atsikratyti ne tik visų nuodų, bet ir parazitų, tropinių kirmėlių, kurių esame pilni. Nesivaržykite – tuštinkitės.

Dalyviai bėgiojo į tualetą nesustodami. Bet niekam nebuvo juokinga. Jurgiui žmonės aplink tarsi ištirpo, kitų jis nematė, buvo įsigilinęs tik į save, į vidinius iki tol neatrastus savo pasaulius. Į tai, į ką anksčiau nekreipdavo dėmesio, nes atrodė nesvarbu: koks mano gyvenimo žemėje tikslas; kokia tikroji visatos prigimtis: kaip tapti geresniam tiek, kiek tik įmanoma?

Paskui, kai kalbėjosi, kiekvienas tvirtino, esą tai buvo dvasi-
nis pabudimas, tarsi gimimas iš naujo, nors pojūčius perteikti
žodžiais labai sunku.

Jurgis buvo priblokštas to, ką dabar kalbėjo nepažįstami vaikinai ir merginos, jo bendraamžiai, vos prieš valandą atrodę arogantiški, skeptiški, žvelgiantys iš aukšto. Dabar jie susėdo rateliu ir pradėjo kalbėti iš širdies. Keli pasakojo ritualo metu susitikę su įvairiomis būtybėmis, kurios gali padėti žmogui, vadovauti arba jį gydyti. Kalbėjo, kad visa, ką jie iki šiol yra jautę ir vadinę savo esmės dalimi, dabar atrodo arba žalinga, arba melaginga.

Vienas amerikoniukas tyliai pasakė:

– Jaučiuosi pusaklis, kuriam uždėjo akinius.

Jurgis paprašė Luizą jo nekalbinti. Jis pats sau negalėjo atsakyti, ar tai, ką patyrė, jam svarbu. O gal niekai, kurie tuoj išsi-
sklaidys?

Kitą dieną nuėjo į Gvajakilio katedrą. Pastatas buvo senas, statytas dar ispanų konkistadoro Fransisko Pisaro laikais.

Rado klausyklą su užrašu „Žanas Konstantinas Leklerkas“.